

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Directie Financieringen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Datum 7 april 2015

Betreft Schriftelijk overleg inzake ABN AMRO over o.a. de brief van 19 maart jl.

Geachte voorzitter,

Bijgaand treft u de antwoorden op de vragen en opmerkingen van de vaste commissie voor Financiën in het kader van een schriftelijk overleg over ABN AMRO. Uw Kamer heeft mij in dat kader een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd over ABN AMRO, over onder andere mijn brief van 19 maart 2015 over onregelmatigheden bij ABN AMRO in Dubai (Kamerstukken II, 2014-2015, 31 789, nr. 50), die mij zijn toegezonden op woensdag 1 april 2014.

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

J.R.V.A. Dijsselbloem

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG INZAKE ONDER ANDERE DE BRIEF VAN 19 MAART 2015 OVER ONREGELMATIGHEDEN BIJ ABN AMRO IN DUBAI (Kamerstukken II, 2014-2015, 31 789, nr. 50).

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Geachte voorzitter,

Uw Kamer heeft mij een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd over ABN AMRO, over onder andere mijn brief van 19 maart 2015 over onregelmatigheden bij ABN AMRO in Dubai (Kamerstukken II, 2014-2015, 31 789, nr. 50). Hieronder zal ik per onderwerp ingaan op de gestelde vragen.

Hierbij onderscheid ik de volgende onderwerpen:

Inhoud

Aanpak corruptierisico's	2
Onregelmatigheden Dubai.....	10
Governance en bevoegdheden	15
Beloningen	16
Verhouding met de onderneming	21
Verkoop ABN AMRO	23
Overige vragen.....	24

Aanpak corruptierisico's

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft in 2013 een themaonderzoek naar corruptie gedaan en gesignaleerd dat de aanpak van corruptie nog onvoldoende is ingebed in de Nederlandse bankensector.¹ Zo constateerde DNB dat banken onvoldoende vorm geven aan het verrichten van een systematische analyse van het risico op corruptie en het handhaven van een anti-corruptiebeleid. De grootste risico's lagen volgens DNB op twee terreinen: de relaties met derden en belangenverstremgeling. In dit onderzoek zijn door zestien banken vragenlijsten ingevuld en is een rondetafelsessie gehouden met zes banken. Dit heeft aanleiding gegeven tot een vervolgonderzoek dat aan het licht bracht dat het risico van corruptie wel wordt herkend maar toch onvoldoende wordt opgepakt. Voor DNB was dit aanleiding om afgelopen zomer Good Practices voor de bestrijding van corruptie te publiceren.²

Uit de vertrouwelijke brief van DNB aan ABN AMRO, waarover het Financieel Dagblad op 28 maart 2015 voor het eerst schreef en die het Financieel Dagblad op 31 maart 2015 op zijn website plaatse/openbaar maakte, blijkt dat DNB tekortkomingen heeft geconstateerd in ABN AMRO-brede aanpassingen in de identificatie en mitigatie van corruptierisico's. Deze brief volgt uit het bovenbeschreven onderzoek bij een groep van banken en verzekeraars naar dit onderwerp. De brief in kwestie bevat toezichtvertrouwelijke informatie. Het is dus

¹ <http://www.DNB.nl/publicatie/publicaties-DNB/nieuwsbrieven/nieuwsbrief-banken/nieuwsbrief-banken-april-2013/DNB290125.jsp>

² <http://www.DNB.nl/nieuws/nieuws-overzicht-en-archief/DNBulletin-2014/DNB308952.jsp>

nadrukkelijk niet de bedoeling dat dergelijke reguliere toezichtsbrieven openbaar gemaakt worden. Zowel DNB als ABN AMRO doen onderzoek naar het lekken van de toezichtvertrouwelijke brief.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De leden van de fracties van de VVD, de PvdA en GroenLinks vragen of de berichtgeving in het Financiële Dagblad van 28 maart 2015 dat De Nederlandsche Bank (DNB) de aanpak van ABN AMRO van corruptierisico's als onvoldoende zou beschouwen klopt en vragen hier een toelichting op. Heeft ABN AMRO zelf gemeld dat er geen misstanden zijn? Welke tekortkomingen zijn geconstateerd door DNB, waarom is de aanpak in reactie op de eerdere constatering van DNB onvoldoende, welke verbeteringen zijn in reactie op de constatering van DNB aangekondigd en/of reeds doorgevoerd door ABN AMRO. De de PvdA fractie wil weten of DNB deze extra inspanningen wel als voldoende beoordeelt.

De leden van de fracties van de ChristenUnie en GroenLinks vragen wanneer en hoe de minister op de hoogte is gebracht van de kritiek van DNB op het anti-corruptiebeleid van ABN AMRO, welke actie is ondernomen door de minister, en of de minister het eens is met de constatering van ABN AMRO dat de kritiek op haar anti-corruptiebeleid en interne controle 'achterhaald en opgelost' is. De leden van de PvdA fractie vragen hoe de minister, gelet op de kritiek van DNB, nu oordeelt over het interne toezicht en de bijbehorende controles bij ABN AMRO, vindt hij dat van voldoende kwaliteit?

De leden van de fractie van de PVV vragen of het klopt dat ABN AMRO onvoldoende aan structurele analyses van de integriteitsrisico's voor de commodity trade finance business, inclusief corruptie door omkoping en/of belangenverstrengeling doet. De GroenLinks fractie wil weten of met name de afdeling die handelt in energie en grondstoffen tekort schiet.

Van ABN AMRO heb ik vernomen dat er tekortkomingen zijn geconstateerd in de door ABN AMRO gedane (procedurele) aanpassingen in de identificatie en mitigatie van corruptierisico's. De verbeteringen hebben betrekking op het formaliseren van beleid omtrent het melden van incidenten. Deze formalisering had ten tijde van het onderzoek nog niet plaatsgevonden, noch was deze gemonitord door de Compliance. Daarnaast was voor DNB onvoldoende gebleken dat binnen ABN AMRO 'de eerste lijn' (de business) op adequate wijze betrokken is én wordt bij het opstellen en aanpassen van het beleid ter voorkoming van corruptie. Dit is in 2014 geadresseerd. Zo is om het bewustzijn ('awareness') ten aanzien van het corruptierisico te verbeteren o.a. een nieuwe bankbrede web-based training uitgerold in 2014 en heeft ABN AMRO de aanpak ter voorkoming van corruptie verder gestructureerd, met name door middel van het verduidelijken en specificeren van de verantwoordelijkheden en taken van Compliance en de afdeling Security & Intelligence Management (SIM). DNB stelt voorts dat de systematische risicoanalyse betreffende het corruptierisico bij ABN AMRO nog onvoldoende inzichtelijk is voor hen. ABN AMRO zal inzichtelijk maken hoe dit werkt. Daarnaast stelt DNB vast dat er (nog) geen beleid is vastgesteld met betrekking tot de beheersing van het third party risico. ABN AMRO meldt mij dat dit beleid inmiddels is opgesteld en vanaf medio april geïmplementeerd zal worden. Hiermee adresseert ABN AMRO ook de aanbeveling van DNB ten aanzien van Procurement en Sponsoring. Uit bovenstaande blijkt dat de aanpassingen in het beleid omtrent corruptierisico's bank-brede aanpassingen zijn en niet specifiek

de handel in energie en grondstoffen betreft.

Directie Financieringen

Ik wil benadrukken dat DNB de prudentieel toezichthouder is van ABN AMRO en het dus ook aan DNB is om zich een oordeel te vormen over de kwaliteit van de organisatie, waaronder het interne toezicht. De genoemde brief maakt onderdeel uit van het reguliere toezicht van DNB. Het betreft hier dan ook toezichtvertrouwelijke informatie, die niet met de aandeelhouders van de Nederlandse banken wordt gedeeld. Dat geldt ook als de Staat de aandeelhouder is.

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Nederlandse banken ontvangen in het kader van regulier toezicht met grote regelmaat brieven van de toezichthouder met gesignaleerde verbeterpunten. Het behoort tot de taak van het management van een bank om die verbeterpunten te adresseren en dit af te stemmen met de toezichthouder. De Raad van Commissarissen (RvC) wordt geacht de voortgang van aldus opgezette verbeterprogramma's te monitoren. Materiële punten neemt de extreme accountant mee in zijn controlewerkzaamheden. De aandeelhouder van een bank heeft hierin in beginsel geen taak.

De leden van de fracties van de VVD en de PvdA vragen of het klopt dat DNB een vervolgonderzoek heeft aangekondigd naar de aanpak van corruptierisico's, waarop dit onderzoek betrekking heeft, of dit specifiek over ABN AMRO gaat of over alle banken en wanneer het onderzoek gereed is. Wat de uitkomsten waren van het door DNB uitgevoerde branche brede onderzoek naar risico's van corruptie en belangenverstrengeling en of er ook bij andere banken tekortkomingen zijn geconstateerd en welke maatregelen daar zijn genomen.

Het vervolgonderzoek van DNB betreft een sectorbreed onderzoek. DNB heeft in de voorgaande jaren al themaonderzoeken gedaan naar corruptie. In 2015 zet DNB deze lijn voort en doet verdiepend onderzoek bij banken, verzekeraars en pensioenfondsen naar de bedrijfsvoering om de risico's te beheersen en corruptie te voorkomen. Het is nog niet bekend wanneer dit onderzoek gereed zal zijn. Voor de uitkomsten van dit themaonderzoek verwijs ik u naar de nieuwsbrieven van DNB.

De leden van de fractie van de VVD vragen of oliehandelaar Gunvor op de Amerikaanse zwarte lijst staat die in het kader van de internationale sancties tegen Rusland is opgesteld? Of Gunvor op de Europese zwarte lijst staat? Waarom, terwijl ABN AMRO zelf aangeeft dat Gunvor niet op de lijst staat, DNB Gunvor dan wel noemt concreet als voorbeeld? En of ABN AMRO een boete kan krijgen voor het zaken doen met Gunvor?

Olieleverancier Gunvor staat op geen enkele internationale sanctielijst. ABN AMRO geeft derhalve aan dat er geen reden is om aan te nemen dat zij een boete zou krijgen voor het zaken doen met Gunvor. Ik constateer dat DNB in haar brief Gunvor noemt in de context van het themaonderzoek corruptie.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de minister inzicht kan geven in de relatie tussen ABN AMRO en het olieconcern Gunvor. De leden van de fracties van de PVV vragen of het klopt dat Gunvor (nog steeds) een voornamen klant is van ABN AMRO en wat voor soort zaken er nog worden gedaan met

Gunvor.

Directie Financieringen

Gunvor is een relatie van ABN AMRO sinds 2005. ABN AMRO is – afgaande op de website van Gunvor – op dit moment een van de ca 70 (inter-)nationale banken die een zakelijke relatie onderhouden met Gunvor. ABN AMRO doet zaken met Gunvor op het gebied van handelsgoederenfinanciering.

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De leden van de fracties van SP en de PVV vragen of het klopt dat Poetin in Gunvor heeft geïnvesteerd en toegang had tot de Gunvor-fondsen? Of Gennadi Timtsjenko tot op heden nog steeds aandeelhouder is van Gunvor? Of het klopt dat Gennadi Timtsjenko, nadat hij op de sanctielijst werd geplaatst door de Amerikanen, snel zijn aandelenbelang van 44% heeft verkocht aan de Zweedse mede-oprichter van Gunvor, Torbjorn Tornquist? Hoe de minister van Financiën verklaart dat ABN AMRO op de hoogte had moeten en kunnen zijn van het feit dat president Poetin van Rusland in Gunvor heeft geïnvesteerd, of het klopt dat het Amerikaanse ministerie van Financiën dit feit al in 2014 heeft gemeld, of er inmiddels contact is geweest met het Amerikaanse ministerie van Financiën en waarom de signalen over corruptie door Gunvor jarenlang door de ABN AMRO top zijn genegeerd.

Het Amerikaanse ministerie van Financiën heeft bij het opleggen van sancties tegen Gennadi Timtsjenko onder andere aangegeven dat president Poetin investeringen zou hebben in Gunvor en mogelijk toegang heeft tot fondsen van Gunvor. Op basis van eigen onderzoek heeft ABN AMRO deze vermeende relatie tussen president Poetin en Gunvor niet vastgesteld.

ABN AMRO is in maart 2014 niet specifiek benaderd door het Amerikaanse ministerie van Financiën. Echter, ABN AMRO heeft uiteraard kennis genomen van de informatie die het Amerikaanse ministerie van Financiën heeft gepubliceerd en heeft daar adequaat actie op ondernomen. Er is conform geldende procedures een Event Driven Review (EDR) uitgevoerd. Deze EDR behelsde o.a. het vragen van juridisch advies van drie advocatenkantoren in de Verenigde Staten die gespecialiseerd zijn in Office of Foreign Assets Controls (OFAC) wetgeving. Alle drie deze kantoren hebben bevestigd dat Gunvor niet aan sancties onderhevig is.

De veronderstelling dat signalen over corruptie bij Gunvor jarenlang door ABN AMRO zijn genegeerd is onjuist. ABN AMRO heeft een strikt beleid ten aanzien van de bestrijding van corruptie en belangenverstrengeling en voert op dat vlak een zero tolerance beleid. Elke vorm (accepteren, aanbieden, betalen, geven, verzoeken of het goedkeuren) van omkoping en corruptie is ten strengste verboden. ABN AMRO heeft een robuust klantacceptatie beleid en handhaaft dat strikt wanneer klanten daar niet aan voldoen.

Timtsjenko is geen aandeelhouder meer van olieleverancier Gunvor. Op 20 maart 2014 heeft Gunvor in een persbericht bekend gemaakt dat Timtsjenko al zijn aandelen heeft overgedragen aan Torbjorn Tornquist.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen of het klopt dat ABN AMRO onvoldoende zicht heeft op wie haar klanten zijn of de uiteindelijk belanghebbenden, of dit de sancties die zijn opgelegd aan Russische en Oekraïense personen voor ABN AMRO bemoeilijkt en op welke wijze is geborgd dat

deze sancties daadwerkelijk worden nageleefd door ABN AMRO.

Directie Financieringen

ABN AMRO geeft aan dat DNB op geen enkele wijze vastgesteld heeft dat ABN AMRO onvoldoende zicht heeft op wie haar klanten en/of uiteindelijke belanghebbenden zijn. Dit heeft de naleving van de sancties die opgelegd zijn aan Russische en Oekraïense personen voor ABN AMRO niet bemoeilijkt.

Ons kenmerk
FIN/2015/412

ABN AMRO geeft aan dat haar beleid zowel naar de letter als de geest compliant met US/OFAC sancties, evenals overige sancties die zijn uitgevaardigd en van toepassing zijn. Het monitoren, interpreteren en naleven van de sancties heeft de voortdurende aandacht.

De leden van de fracties van de PvdA vragen of er naast het 'dossier Gunvor' nog andere dossiers zijn waar dezelfde problemen kunnen spelen.

Het klantacceptatie proces zoals dat voor Gunvor wordt toegepast wordt door ABN AMRO voor alle klanten op eenzelfde wijze toegepast met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid.

De leden van de fracties van de VVD, de PVV en GroenLinks vragen of de berichtgeving in het FD van 31 maart 2015 dat DNB het inzicht in de nevenfuncties en privébelangen van de commissarissen onvoldoende vindt klopt, of dit dezelfde brief is als waarop het bericht van 28 maart is gebaseerd en of dit een reguliere brief vanuit DNB is die aan alle banken is/wordt gestuurd over verbeteringen die moeten worden doorgevoerd. Tevens wordt gevraagd of het bericht dat het op orde brengen van de regeling tegen handel met voorkennis en het door topbankiers opgeven van hun privébelangen is uitgesteld klopt en of de minister hiervan op de hoogte was. Is de minister bereid de brief waarnaar wordt verwezen ook naar de Kamer te sturen?

ABN AMRO stelt dat deze berichtgeving niet klopt. De bevindingen komen uit een onderzoek van DNB uit 2013. ABN AMRO heeft in het DNB-onderzoek een procedure overlegd die het inzicht in nevenfuncties en privébelangen van de RvC-leden versterkt. DNB was van mening dat er onduidelijkheid bestond of deze procedure inmiddels door de RvC was geaccordeerd, echter, dat heeft de RvC op 5 mei 2014 gedaan. Het FD citeert in haar bericht van 28 maart jongstleden inderdaad uit dezelfde brief van DNB.

Zoals gezegd heeft de RvC van ABN AMRO op 5 mei 2014 ingestemd met een aanscherping van de bestaande procedure ten aanzien van de registratie en monitoring van nevenfuncties. De herziene procedure voorziet onder meer in een verder uitgebreide meldingsplicht, een beperking van het aantal commissariaten en aangescherpte regels voor het voorkomen van mogelijke belangenverstrengeling. De uitkomsten worden vastgelegd in een centraal bijgehouden register. Iedere zes maanden vindt hierop een controle plaats. De nevenfuncties van leden van de Raad van Bestuur (RvB) en de RvC staan vermeld op de website van ABN AMRO en worden tevens opgenomen in de jaarverslagen.

Daarnaast geldt al jaren voor ieder lid van de RvC een zeer strikt beleid met betrekking tot privé-effectentransacties en de financiële dienstverlening aan commissarissen. Dit beleid is vastgelegd in het Reglement Raad van

Commissarissen. Iedere commissaris is, evenals iedere bestuurder, tevens al jaren gebonden aan een uitgebreide regeling rond tegenstrijdige belangen en heeft onder meer de verplichting om elk (potentieel) tegenstrijdig belang direct te melden. Deze regeling geldt naast de regeling inzake privébeleggingstransacties en financiële dienstverlening. De nog uitstaande verbeteringen betreffen (het vervangen van een grotendeels handmatige vastlegging door) het gebruik van geautomatiseerde systemen ter ondersteuning van de procedures.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De brief waarnaar wordt verwezen in de vraagstelling is een reguliere toezichtbrief. In voorgaande jaren heeft DNB al themaonderzoeken gedaan naar corruptie. In 2015 zet DNB deze lijn voort en doet verdiepend onderzoek bij banken, verzekeraars en pensioenfondsen naar de bedrijfsvoering om de risico's te beheersen en corruptie te voorkomen.

Er is geen sprake van uitstel van de maatregelen. De al langer bestaande regelingen zijn in 2014 waar nodig aangescherpt. De uitstaande verbetering betreft, zoals hierboven genoemd, het automatiseren van de systemen ter ondersteuning van de procedures. Dit proces wordt in 2015 uitgerold.

Het ministerie is hierover niet door ABN AMRO geïnformeerd, het betreft toezichtsvertrouwelijke informatie. De vennootschap heeft naar aanleiding van de bevindingen van DNB actie genomen. Het is vervolgens aan DNB om de opvolging te beoordelen. Vanwege het toezichtsvertrouwelijke karakter van de brief van DNB heb ik deze niet in bezit en zal ik hem ook niet opvragen.

De leden van de fracties van SP, D66 en de PVV vragen de minister voorts uit te leggen welke rol hij als aandeelhouder speelt bij de interne controle op privébelangen en nevenfuncties bij de ABN AMRO top. De leden van de fracties van SP en de ChristenUnie vragen of, en zo ja, vanaf wanneer de minister op de hoogte was van de brief van DNB over de tekortkomingen bij de controle op privébelangen en nevenfuncties, of NLF1 op de hoogte was en welke acties de minister heeft genomen en gaat nemen. De fracties vragen tevens wie de minister op de hoogte heeft gebracht en welke rol DNB, de RvC en de bestuursvoorzitter hadden in dit proces.

De interne controle op privébelangen en nevenfuncties is primair de verantwoordelijkheid van de onderneming zelf. DNB houdt hier toezicht op. Het ministerie van Financiën en Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLF1) zijn hierover niet geïnformeerd. Dit is niet vreemd aangezien het toezichtvertrouwelijke informatie betreft. DNB deelt deze niet met aandeelhouders.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen wat het meest recente moment is waarop DNB contact heeft opgenomen met ABN AMRO over de controle op nevenfuncties en privébelangen.

Dat is toezichtvertrouwelijke informatie die ik niet bezit en niet kan verstrekken.

De leden van de fractie van de GroenLinks vragen of het deel van de nevenfuncties en privébelangen van bankmedewerkers dat wel is opgenomen in de administratie van ABN AMRO is gedeeld met de toezichthouder, NLF1 of het

ministerie van Financiën. Tevens vragen deze leden of het klopt dat commissarissen bij ABN AMRO hun privébelangen pas kenbaar hoeven te maken zodra er sprake is van een "concrete transactie". Deelt de minister de mening van de fractie dat een concrete transactie wel een beperkte invulling is van het hebben van een privébelang.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Een actueel overzicht van nevenfuncties van commissarissen dient beschikbaar te zijn voordat de aandeelhouder tot benoeming dan wel herbenoeming overgaat. Dit maakt sinds dit jaar onderdeel uit van het benoemingenbeleid van het ministerie van Financiën bij staatsdeelnemingen, dat in de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 is aangekondigd. De nevenfuncties van leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen staan vermeld op de website van ABN AMRO en worden tevens opgenomen in de jaarverslagen. Nevenfuncties van bankmedewerkers en (overige) privébelangen worden uit privacy-overwegingen niet gedeeld met NLF of het ministerie van Financiën. De onderneming dient zelf te beoordelen of er sprake is van een belangenverstremming dan wel -conflict, en dient dienovereenkomstig te handelen.

Iedere commissaris is, evenals iedere bestuurder, gebonden aan een uitgebreide regeling rond tegenstrijdige belangen. Ze moeten dus niet pas hun privébelangen kenbaar maken bij een concrete transactie. Deze regeling is vastgelegd in het Reglement voor de Raad van Commissarissen en het Reglement voor de Raad van Bestuur. Iedere commissaris en iedere bestuurder heeft op basis daarvan onder meer de verplichting om elk (potentieel) tegenstrijdig belang in de zin van het Reglement direct te melden. Deze regeling geldt naast de regeling inzake privébeleggingstransacties en financiële dienstverlening.

De leden van de fracties van D66 en SP vragen welke risico's concreet kunnen ontstaan door ABN AMRO de controle op privébelangen en nevenfuncties niet op orde heeft. Tevens wordt gevraagd of een bank die zulke zaken niet op orde heeft geschikt is om naar de beurs te gaan. Wat zijn de gevolgen van de geconstateerde tekortkomingen in zowel interne als de externe controle voor de beursgang?

ABN AMRO geeft aan de controle op orde te hebben. Indien de controle op privébelangen en nevenfuncties niet op orde is, kunnen er economisch onvoordelige dan wel niet-marktconforme transacties waarbij ABN AMRO partij is, worden gedaan. Bovendien zouden zich gevallen kunnen voordoen van handel met voorkennis. Alvorens ABN AMRO kan worden geprivatiseerd dient er een verklaring van geen bezwaar (vvgb) van DNB te worden verkregen. Hierbij wordt ook naar de interne gereedheid van ABN AMRO gekeken. Bij een beursgang zal er ook in de prospectus aandacht moeten worden besteed aan de risico's binnen de bedrijfsvoering. Voor een beursgang is een vvgb nodig van de toezichthouder, waarbij de integrale beoordeling van de integriteitsrisico's een onderdeel is.

De leden van de fracties van de VVD, de PVV en D66 vragen welke verbeteringen ABN AMRO eerder al heeft doorgevoerd of eventueel gaat doorvoeren naar aanleiding van de opmerkingen van DNB over het inzicht in nevenfuncties en privébelangen. In het artikel in het FD van 31 maart wordt gemeld dat er naar aanleiding van de opmerkingen van DNB een nieuwe regeling is opgesteld, is deze al door de raad van commissarissen geaccordeerd? Klopt het dat de RvC in het voorjaar van 2014 heeft ingestemd met en aanscherping van de procedure ten

aanzien van de registratie en monitoring van nevenfuncties? ABN AMRO noemt de kritiek achterhaald en opgelost, wat wordt hiermee bedoeld?

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Zoals in bovenstaande beantwoording reeds is aangegeven, heeft de RvC in het voorjaar van 2014 (in casu 5 mei 2014) inderdaad ingestemd met een aanscherping van de bestaande procedure ten aanzien van de registratie en monitoring van nevenfuncties. Deze procedure wordt sindsdien toegepast.

De leden van de fracties van de PvdA en de ChristenUnie vragen waarop de kritiek van de DNB dat de maatregelen die door ABN AMRO zijn genomen om handel met voorkennis tegen te gaan zich richt. Wat heeft ABN AMRO sinds de eerste constatering van de tekortkomingen in 2013 gedaan om de interne controle te verbeteren. In reactie daarop stelt ABN AMRO dat deze problemen zijn geadresseerd en dat er geen integriteitproblemen meer zijn met de RvB en RvC, klopt dit en wat is de inschatting van de minister? Klopt het dat ABN AMRO naar verwachting pas in de loop van 2015 zal voldoen aan de eisen die DNB stelt om handel met voorkennis en belangenverstremming te voorkomen? Wat is de rol van de RvC bij het op orde brengen van de integriteitkwesaties die DNB aan de orde heeft gesteld?

Volgens ABN AMRO is de in de vraagstelling opgenomen constatering dat DNB maatregelen die door ABN AMRO zijn getroffen om handel met voorkennis tegen te gaan als onvoldoende bestempeld, onjuist. Reeds hierboven is aangegeven met welke aanscherping de RvC heeft ingestemd (op 5 mei 2014), en welke voorwaarden er gelden voor privétransacties. De nog uitstaande verbeteringen betreffen het gebruik van geautomatiseerde systemen ter ondersteuning van de procedures.

De leden van de fracties van SP, het CDA en D66 vragen wanneer de minister voor het eerst kennis heeft genomen van de kritiek van DNB op de mogelijke belangenverstremming bij ABN AMRO. Op welke wijze en wanneer heeft ABN AMRO de minister op de hoogte gebracht van dit onderwerp en vond de minister dit tijdig en volledig.

De brief van DNB maakt onderdeel uit van het reguliere toezicht. Het betreft bovendien toezichtsvertrouwelijke informatie. Zoals reeds is aangegeven, heeft ABN AMRO naar aanleiding van de bevindingen van DNB actie genomen. DNB, niet de aandeelhouder, zal een oordeel geven of daarmee aan de bevindingen wordt voldaan. Dit is in lijn met de reguliere governance regels. Het ministerie van Financiën is hierover niet door ABN AMRO geïnformeerd, aangezien het toezichtsvertrouwelijke informatie betreft die de vennootschap in de regel niet verstrekt aan de aandeelhouder. De vennootschap heeft naar aanleiding van de bevindingen van DNB actie genomen. Het is vervolgens aan DNB om de opvolging te beoordelen.

De leden van de fracties van de ChristenUnie en SP vragen wat de minister vindt van de kritiek van DNB en wat zegt dit volgens de minister over de interne controle bij ABN AMRO? Vindt de minister dat hij dit had moeten weten voor de beursgang en was NFLI hiervan wel op de hoogte?

Ik neem de kritiek van DNB zeer serieus, maar ik constateer dat ABN AMRO het

merendeel van de openstaande zaken reeds heeft ingevuld en opgepakt. Zoals ik al hierboven heb aangegeven, waren het ministerie van Financiën en NLF1 niet van tevoren op de hoogte van de bevindingen van DNB. Dit is niet vreemd aangezien het toezichtvertrouwelijke informatie betreft. Deze wordt ook door DNB niet gedeeld met aandeelhouders. Ook de onder toezicht staande instelling mag deze informatie niet met derden (zoals de aandeelhouder) delen.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De leden van de fracties van de PvdA en het CDA vragen een reactie op de brief van de toezichthouders DNB over de integriteitsissues op welke onderdelen de problemen zijn verholpen en op welke ABN AMRO nog voortgang moet boeken. Kunnen er nog boetes of straffen worden opgelegd door de toezichthouders.

ABN AMRO geeft aan dat uit bovenstaande beantwoording blijkt dat het merendeel van de openstaande punten opgelost is of op korte termijn zal worden afgerond. De nog uitstaande verbeteringen betreffen in het bijzonder het gebruik van geautomatiseerde systemen ter ondersteuning van de procedures. Het is vervolgens aan de toezichthouder om hierover een oordeel te geven.

Onregelmatigheden Dubai

Ik heb de Tweede Kamer antwoorden gestuurd op eerdere vragen over de onregelmatigheden in Dubai met mijn brief van 19 maart jongstleden. Bij mijn brief heb ik als bijlage een brief meegestuurd die de heer Zalm, bestuursvoorzitter van ABN AMRO, mij eerder die dag heeft gestuurd over dit onderwerp. In onderstaande antwoorden op uw vervolgvragen herhaal ik enkele delen uit mijn eerdere antwoorden voor de volledigheid c.q. de context.

De leden van de fracties van de PVV, SP vragen wat precies de onregelmatigheden op het ABN AMRO-kantoor in Dubai waren? Wat uitgebreider in te gaan op wat mis is gegaan en helder aan te geven wat bedoeld wordt met de stelling dat medewerkers 'onregelmatigheden' hebben gemeld? Wat precies de redenen waren dat 6 medewerkers zijn ontslagen? In hoeverre corruptie bewezen is? In hoeverre er is witgewassen door klanten? Bij hoeveel transacties ABN AMRO Dubai zich niet aan de regels heeft gehouden? Of ABN AMRO mogelijk nog een boete te wachten staat voor de misstanden op het kantoor in Dubai en hoe hoog deze boete dan kan uitvallen? En hoe ernstig de minister de overtredingen vindt?

Wat betreft het niet voldoen aan de lokale regels, gaat het, voorzover thans bekend, in concreto om vijf gevallen van het bij de klantacceptatie niet of niet in voldoende mate naleven van de voorschriften voor klantidentificatie, vaststelling van herkomst van vermogen en ontvangen gelden en een niet binnen de licentie van ABN AMRO in Dubai vallende contante vreemde valuta transactie van relatief beperkte omvang. Een beperkt aantal klanten bleek voorts niet te voldoen aan de interne regels die gelden voor de uitvoering van transacties. Het gaat hierbij om transacties waarbij in strijd met de interne regels onder meer de rekening van private banking klanten voor zakelijk betalingsverkeer werd gebruikt, zonder dat daarvoor door de betrokken medewerkers dan wel de klant een passende verklaring kon worden gegeven. Het betrof hier vooral inkomende betalingen. Vanwege de toepasselijke regels met betrekking tot (persoons-) vertrouwelijkheid kan ABN AMRO geen informatie over individuen geven. ABN AMRO heeft vervolgens op eigen initiatief direct DNB en de Dubai Financial Services Authority (DFSA) op de hoogte gebracht. ABN AMRO geeft aan dat uit het onderzoek niet is

gebleken dat er sprake is van fraude, terrorismefinanciering, overtreding van sanctiewetgeving en witwasactiviteiten door medewerkers van ABN AMRO. Binnen ABN AMRO is geen bewijs gevonden dat witwaspraktijken zich ook daadwerkelijk hebben gemanifesteerd. De verdere beoordeling is aan het bevoegd gezag in Dubai. Het is op dit moment niet bekend of er een sanctie wordt opgelegd.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De informatie die ik van ABN AMRO heb gekregen overziend, stel ik vast dat er sprake is geweest van een overtreding van interne regels binnen de vestiging van ABN AMRO in Dubai. Dat is een ernstige zaak. Ook stel ik vast dat er door ABN AMRO stevig en adequaat is ingegrepen. Naar mijn oordeel is deze kwestie geen aanwijzing voor een breder probleem van intern toezicht. ABN AMRO treft bovendien maatregelen te versterking van het interne toezicht en past de escalatieprocedures naar het hoofdkantoor aan.

De leden van de fractie van de PVV merken op dat een aantal onregelmatigheden door medewerkers eerder lokaal al was gemeld en dat tevens verbeteringen werden geadviseerd in processen die daarmee verband hielden en vragen wanneer deze onregelmatigheden precies zijn gemeld? ABN AMRO geeft aan dat na ontvangst van de melding over het bijkantoor in Dubai via de klokkenluidersregeling de Raad van Bestuur medio 2014 is geïnformeerd, wanneer heeft de Raad van Bestuur de Raad van Commissarissen geïnformeerd over deze melding?

De betrokken toezichthouders, DFSA en DNB, zijn door ABN AMRO in augustus 2014 geïnformeerd en gedurende het onderzoek actief geïnformeerd gehouden. Ook informeert ABN AMRO hen periodiek over de voortgang van de verbetermaatregelen.

Medio 2014 is er bij ABN AMRO een anonieme melding over deze onregelmatigheden gedaan bij de veiligheidsafdeling van ABN AMRO, het zogenaamde Security Intelligence Management (hierna: 'SIM'). De melding is gedaan binnen de daarvoor geldende klokkenluidersregeling.

Na ontvangst van de melding via de klokkenluidersregeling heeft SIM de RvB (medio 2014) geïnformeerd. De RvB heeft zoals gebruikelijk de RvC geïnformeerd over de melding en het naar aanleiding daarvan gestarte onderzoek. Onder meer tijdens de vergadering in november 2014 is een uitvoerige toelichting gegeven. Verbeteringen zijn geadviseerd en gerealiseerd door lokale ABN AMRO-medewerkers en door medewerkers en leidinggevenden op het hoofdkantoor van ABN AMRO. Ook worden de escalatieprocedures naar het hoofdkantoor aangescherpt.

De leden van de fracties van SP, het CDA, de PVV en de ChristenUnie vragen wanneer de minister precies op de hoogte is gesteld van de problemen bij de ABN AMRO-vestiging in Dubai? Of de minister kan bevestigen dat hij en NLFi pas een dag vóór het uitkomen van het artikel in het FD op de hoogte waren gesteld van deze onregelmatigheden? Hoe het kan dat deze informatie op zo'n belangrijk moment – aan de vooravond van de beursgang – niet door de ABN AMRO-top is gemeld? Of ABN AMRO in haar rol als staatsbank de minister niet eerder had moeten informeren, over mogelijke onregelmatigheden bij het filiaal in Dubai? Of de minister van mening is dat de aandeelhouder eerder op de hoogte had moeten

worden gebracht? Wat het oordeel van de minister is over de redenen die ABN AMRO aanvoert voor het niet eerder melden van deze misstanden? En of de minister dit een rechtvaardige reden vindt om het dossier precies op dat moment wel aan de aandeelhouder voor te leggen?

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

ABN AMRO geeft aan op eigen initiatief direct DNB en DFSA op de hoogte te hebben gebracht en steeds goed op de hoogte te hebben gehouden. Het betreft toezichtsvertrouwelijke informatie. Er is veel correspondentie tussen toezichthouders en financiële instellingen in het algemeen. ABN AMRO is daarop geen uitzondering. Vaak gaat het om bedrijfsvertrouwelijke zaken. In deze specifieke situatie heeft ABN AMRO geoordeeld dat er, mede gelet op reguliere verdeling van taken en verantwoordelijkheden en hangende de herbeoordeling van klantdossiers, geen directe aanleiding was om het dossier aan de aandeelhouder te rapporteren. In de verantwoordelijkheidsverdeling is melding aan de toezichthouder wel vereist, aan de aandeelhouder niet.

Hoewel de gebeurtenissen in Dubai ernstig zijn, is er door ABN AMRO adequaat gereageerd. ABN AMRO heeft mij voorafgaand aan het uitkomen van het artikel in het financiële Dagblad van de publicatie en vervolgens, aangezien de informatie daarmee in het publieke domein was gekomen, geïnformeerd over de casus.

De leden van de fractie van de PVV vragen welke maatregelen ABN AMRO heeft genomen nadat de eerste malversaties in Dubai bekend werden, welke verbeteringen er zijn geadviseerd en door wie?

Het zijn op zichzelf staande incidenten, maar ABN AMRO heeft naar aanleiding van de gebeurtenissen in 2013 uitgebreide maatregelen getroffen waarover DNB volgens ABN AMRO positief rapporteert.

De leden van de fracties van SP en GroenLinks vragen hoe het kan dat DNB nog geen enkele schending van voorschriften heeft vastgesteld? Of DNB er dan wel bovenop zat? Hoe DNB heeft toegezien op de interne controle van ABN AMRO? Wanneer DNB zal vaststellen of de Nederlandse integriteitwetgeving (Wwft) is omzeild door het bijkantoor van ABN AMRO in Dubai? Of DNB reeds heeft vastgesteld of de voorschriften van de Nederlandse Sanctiewet (1977) door het bijkantoor van ABN AMRO in Dubai zijn nageleefd? Zo nee, wanneer komt hier opheldering over? Zo ja, wat is de conclusie en welke actie wordt hierop ondernomen?

DNB houdt doorlopend prudentieel toezicht op naleving van Nederlandse financiële wet- en regelgeving bij een groot aantal financiële instellingen. DNB heeft desgevraagd laten weten geen uitspraken te kunnen doen over onderzoek bij individuele instellingen en dat interne controle een regulier onderwerp voor onderzoek is in het toezicht. Het heeft derhalve voortdurende toezichts aandacht van DNB.

De leden van de fracties van de PvdA, de PVV en D66 vragen wat er precies in het door de DFSA aangekondigde onderzoek behandeld zal worden en wat daar over bekend is? Of er nog (onafhankelijk) vervolgonderzoek plaats zal vinden, of acht de minister dit voldoende? Wanneer meer duidelijkheid kan worden gegeven over het delen van de uitkomsten van het onderzoek van de toezichthouder in Dubai?

En of er een indicatie is dat andere toezichthouders een onderzoek zullen instellen naar ABN AMRO?

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

ABN AMRO laat momenteel op haar eigen initiatief een herbeoordeling van de volledige klantportefeuille van het private banking kantoor Dubai uitvoeren. Daarnaast doet de afdeling Security and Intelligence Management van ABN AMRO eveneens nader onderzoek naar de nieuwe klokkenluidersmelding. Ook doen DNB en DFSA onderzoek. Op dit moment is niet duidelijk wanneer de toezichthouder in Dubai zijn werkzaamheden heeft afgerond. Het is niet waarschijnlijk dat er te zijner tijd uitkomsten kunnen worden gedeeld, omdat het toezichtvertrouwelijke informatie betreft.

Op dit moment heeft ABN AMRO geen indicatie van onderzoeken door toezichthouders anders dan de onderzoeken die DNB en DFSA ieder afzonderlijk zijn gestart.

De leden van de fracties van SP en GroenLinks vragen of het Openbaar ministerie is ingelicht over de kwestie? En of het OM en de FIU na bekendmaking van de onregelmatigheden bij het ABN AMRO kantoor in Dubai bij de zaak betrokken zijn? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft mij meegedeeld dat de zaak bij het Functioneel Parket niet bekend is, anders dan door berichten uit de media. Het Functioneel Parket kent zodoende geen in Nederland gedane aangifte en is ook niet anderszins om betrokkenheid verzocht. Het ligt voor de hand dat de autoriteiten in het land waar eventuele strafbare feiten zijn gepleegd een strafrechtelijk onderzoek starten als zij daartoe aanleiding zien.

Met betrekking tot de vraag van de leden van GroenLinks of de Nederlandse Financial Intelligence Unit (FIU) hierbij betrokken is, merk ik op dat een bijkantoor in een derde land, van een Nederlandse bank, in beginsel ongebruikelijke transacties meldt bij de FIU van dat derde land. Van ABN AMRO hebben we begrepen dat ongebruikelijke transacties zijn gemeld bij de lokale autoriteiten in Dubai. FIU-Nederland hoefde hier dan ook niet bij betrokken te zijn.

De leden van de fractie van SP vragen waarop het oordeel van de minister, dat het interne toezicht op orde zou zijn, is gebaseerd? En of de minister het met hen eens is dat de interne controle op meer dient te berusten dan alleen het oppakken van de signalen van eventuele klokkenluiders?

Bij ABN AMRO is permanent en continue aandacht voor interne controle. ABN AMRO heeft adequate maatregelen genomen naar aanleiding van de gebeurtenissen, waaronder het aanscherpen van het interne toezicht en het aanscherpen van escalatieprocedures naar het hoofdkantoor. ABN AMRO geeft aan dat naar hun beste inschatting de onregelmatigheden op kantoor Dubai een geïsoleerd incident zijn.

De leden van de fracties van de PVV en de ChristenUnie vragen of het klopt dat dit niet de eerste keer was dat het kantoor in Dubai in opspraak was en ABN AMRO in december 2005 een boete heeft gekregen van Amerikaanse toezichthouders van USD 80 miljoen vanwege malversaties bij het ABN AMRO-kantoor in Dubai? Wat

precies de reden was waardoor deze boete is opgelegd? Hoe het kan dat ABN AMRO in Dubai in 2005 een hoge boete heeft gekregen van USD 80 miljoen, dat er vervolgens uitgebreide maatregelen zijn genomen, maar dat nu opnieuw praktijken konden plaatsvinden waarbij de eigen interne regels zijn overtreden? Of klopt het dat in maart 2013 ook twee medewerkers van de ABN AMRO in Dubai zijn ontslagen vanwege corruptie en wat de reden daarvoor was?

In 2005 heeft ABN AMRO van de Amerikaanse autoriteiten en DNB een boete gekregen van USD 80 miljoen. ABN AMRO geeft aan dat dit een boete betrof voor een onvoldoende beheersraamwerk in het kader van niet naleving van Office of Foreign Assets Controls sancties (OFAC, een onderdeel van U.S. Treasury Department). Het incident deed zich voor op het kantoor in Dubai. Er zijn destijds door ABN AMRO uitgebreide maatregelen getroffen. Tegenwoordig voert ABN AMRO de activiteiten waarvoor toen een boete is opgelegd niet meer uit. In de huidige casus is niet gebleken van overtreding van OFAC-sancties volgens ABN AMRO. Zoals aangegeven zijn er binnen ABN AMRO geen indicaties aangetroffen van fraude.

In 2012 speelde een andere casus waarbij een medewerker uit Rotterdam en een medewerker uit Dubai betrokken waren. Twee *Energy, Commodities & Transportation* (ECT) medewerkers werden ervan verdacht steekpenningen te hebben gevraagd aan een klant. Hiervoor zijn de twee medewerkers op staande voet ontslagen. De medewerkers hebben hun ontslag aangevochten en de beschuldigingen ontkend. De rechter heeft de arbeidsovereenkomst ontbonden en een ontslagvergoeding toegekend. Het gaat hier dus om afzonderlijke op zichzelf staande incidenten bij verschillende bedrijfsonderdelen volgens ABN AMRO.

De leden van de fractie van de PVV vragen hoe het mogelijk is dat er in 2014 16 meldingen zijn gedaan van mogelijke witwaspraktijken aan de lokale toezichthouder, maar dat ABN AMRO uiteindelijk geen bewijs heeft gevonden dat deze praktijken zich daadwerkelijk hebben gemanifesteerd. En om welke melding het precies ging bij de melding op 7 maart 2015 inzake kantoor Dubai?

ABN AMRO heeft de plicht zorgvuldig klantenonderzoek te doen. Indien een ongebruikelijke transactie wordt waargenomen, heeft ABN AMRO de plicht dit te melden via een "melding ongebruikelijke transactie". Voor zover daar sprake van was, heeft ABN AMRO conform haar wettelijke plicht melding gedaan aan de lokale toezichthouder stelt ABN AMRO. ABN AMRO geeft aan dat binnen ABN AMRO geen bewijs is gevonden dat witwaspraktijken zich ook daadwerkelijk hebben gemanifesteerd.

De melding op 7 maart 2015 toont volgens ABN AMRO gelijkenis met de signalen die ABN AMRO medio 2014 heeft ontvangen. De melding wordt meegenomen in het lopende onderzoek.

De leden van de fractie van de het CDA vragen welke andere zaken er spelen bij de ABN AMRO, die van belang zijn om publiekelijk bekend te zijn bij een eventueel besluit tot beursgang, bijvoorbeeld omdat ze verplicht in een prospectus vermeld dienen te worden?

Van een prospectus is nog geen sprake, zolang ik geen besluit heb genomen over

de verkoop van ABN AMRO. Overigens zal een prospectus alle potentiële materiële risico's moeten bevatten die investeerders kunnen gebruiken voor hun afweging.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Governance en bevoegdheden

De leden van de fractie van de PVV vragen welke wettelijke en/of statutaire bevoegdheden de minister en NLFI als aandeelhouder hebben ten aanzien van de benoeming en beloning van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen? Welke wettelijke en/of statutaire bevoegdheden de Raad van Commissarissen heeft ten aanzien van de benoeming en beloning van de Raad van Bestuur? Of de minister de wettelijke en/of statutaire bevoegdheden toereikend acht of dat hij daardoor wordt belemmerd? Of het mogelijk is statutair en/of wettelijk meer bevoegdheden te krijgen op dit aspect? En of de minister van mening is dat het Burgerlijk Wetboek (boek 2) veranderd zou moeten worden op dit aspect, zodat de minister en/of Raad van Commissarissen meer bevoegdheden zouden hebben?

De aandelen van onder meer ABN AMRO worden beheerd door de stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (verder: 'NLFI'). NLFI is dus de aandeelhouder. NLFI is opgericht naar aanleiding van de motie-Weekers c.s. om het aandeelhouderschap in ABN AMRO en ASR op een zakelijke, niet-politieke wijze in te vullen en de belangen op transparante wijze te scheiden.³ De staat houdt certificaten van de aandelen en is daarmee volledig economisch eigenaar van ABN AMRO. Door deze deelnemingen en financiële instrumenten in beheer te geven bij een stichting administratiekantoor staat de minister van Financiën op afstand van de dagelijkse gang van zaken bij deze deelnemingen.

Voor principiële en zwaarwegende beslissingen moet NLFI de voorafgaande goedkeuring van de minister van Financiën vragen. Als zwaarwegende of principiële beslissingen worden ingevolge de wet stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (verder: de 'Wet NLFI') in elk geval aangemerkt (artikel 4, derde lid Wet NLFI):

- a. beslissingen over beloningen bij een van de vennootschappen, voor zover die samenhangen met de taakuitoefening van de stichting administratiekantoor;
- b. beslissingen die wezenlijke gevolgen hebben voor de zeggenschap, het risico en het kapitaalbeslag van de Staat;
- c. beslissingen waarbij wordt afgeweken van een door Onze Minister aan de stichting administratiekantoor bekend gemaakte strategie tot de verkoop van aandelen, dan wel beslissingen die uitvoering van zo'n strategie bemoeilijken.

Het vaststellen van het beloningsbeleid bij de financiële deelnemingen – op voorstel van de raad van commissarissen – geschiedt door de aandeelhouder NLFI dus pas na mijn instemming.

Het vaststellen van individuele beloningen van bestuurders is de bevoegdheid van de RvC van ABN AMRO, binnen de kaders van het door mij (via NLFI als aandeelhouder) goedgekeurde beloningsbeleid. Zo zijn er in principe voldoende checks and balances om tot een verantwoorde totstandkoming van de arbeidsvoorwaarden te komen, zonder dat de aandeelhouder zich gaat opstellen

³ Kamerstukken II, 2008-2009, 31 965, nr. 7 .

als werkgever van de bestuurders. Dit vereist verder een goede informatie-uitwisseling tussen de raad van commissarissen en de aandeelhouder over de uitvoering van het beloningsbeleid en een transparante verslaglegging van concrete beloningsbeslissingen.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De RvC draagt leden van de RvB voor benoeming voor en heeft de mogelijkheid deze leden te schorsen. De algemene vergadering van aandeelhouders kan de leden ontslaan, net zoals deze besluit over de benoeming van de bestuurders op voordracht van de RvC. De bevoegdheidsverdeling tussen aandeelhouder en RvC acht ik correct en vergt naar mijn oordeel geen wijziging noch in de wet noch in de statuten.

De leden van de fractie van de PVV vragen of de minister vindt dat de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur in voldoende mate in control zijn? Zo ja, of de minister dit kan toelichten in het licht van de strubbelingen over de afgelopen maand maart? Zo nee, of de minister kan aangeven wat hij specifiek zou willen veranderen op het gebied van het vennootschapsrecht om wel de door de minister vereiste mate van control te krijgen?

Ja, ik ben van mening dat de RvC en RvB in voldoende mate in control zijn. Er zijn ook geen signalen vanuit DNB en de controlerend accountant dat de Raad van Commissarissen de Raad van Bestuur onvoldoende in control zouden zijn.

Beloningen

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of voorafgaand aan het afzien van de verhoging van de beloning door de Raad van Bestuur nog gesprekken plaatsgevonden tussen de minister, de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen van ABN AMRO. En zo ja, wat de uitkomst was van die gesprekken. De leden van de PVV-fractie vragen tevens om welke redenen precies het bestuur van ABN AMRO afstand heeft gedaan van de salarisverhoging. In dat kader vragen de leden van de fracties van de PvdA en de ChristenUnie of de leden van de Raad van Bestuur nu definitief hebben afgezien van de salarisverhoging van EUR 100.000. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen verder of het vrijwillig afzien van de verhoging van de beloning later alsnog geëffectueerd kan worden. Voorts vragen de leden van de fractie van de PvdA of een salarisverhoging in de komende jaren uitgesloten is en of dat de situatie is zolang de overheid nog aandelen bezit.

Op zondag 29 maart jongsleden heb ik vernomen dat de zes betrokken leden van de Raad van Bestuur afzien van de verhoging van de vaste beloning van €100.000. Ik heb begrepen dat de betrokken leden van de Raad van Bestuur hebben definitief afgezien van de verhoging van €100.000. Wanneer het aandeelhouderschap van de Staat volledig is afgebouwd, geldt de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen (Wbfo).

Het besluit om er van af te zien was een zelfstandig besluit van de Raad van Bestuur. Voor de overweging van de leden van de Raad van Bestuur om afstand te doen van de verhoging, verwijs ik graag naar hun eigen persbericht daarover.

De leden van fractie van GroenLinks vragen om een tijdlijn waarin exact wordt aangegeven wanneer en hoe er sinds 2012 gecommuniceerd is tussen de Raad

van Commissarissen van ABN AMRO, NLFI en het ministerie van Financiën over het beloningsbeleid.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De belangrijkste schriftelijke communicatie tussen de Raad van Commissarissen, NLFI en het ministerie van Financiën over het beloningsbeleid van de Raad van Bestuur in de periode 2012 tot nu betrof:

- 26 januari 2012: brief NLFI aan RvC ABN AMRO in reactie op conceptvoorstel ABN AMRO van 23 december 2011 voor de aanpassing van het beloningsbeleid.
- 3 februari 2012: Reactiebrief ABN AMRO aan NLFI op brief van 26 januari met daarin het definitief voorstel de beloning van de RvB-leden (exclusief de voorzitter) met €100.000 te verhogen.
- 5 februari 2012: Brief NLFI aan de minister van Financiën met positief advies inzake het door ABN AMRO voorgestelde aanpassing van het beloningsbeleid.
- 28 maart 2012: brief minister aan NLFI met goedkeuring onder voorbehoud
- 15 mei 2012: RvC-besluit tot aanpassen beloningsbeleid ABN AMRO
- 6 juni 2012: Aandeelhoudersbesluit aanpassing beloningsbeleid ABN AMRO

Na 2012 is er geen communicatie geweest over het beloningsbeleid na de vaststelling in juni 2012. In 2014 heb ik wel samen met NLFI en ABN AMRO gesprekken gevoerd over het uitkeren van de verhoging in 2014. Hierover zijn ook brieven gewisseld. Ik verwijs u naar de tijdlijn die ik als bijlage bij mijn Kamerbrief van 31 maart 2015 heb gevoegd (briefnummer FM/2015/507M).

De leden van de fractie van SP vragen of NLFI in maart 2014 bezwaar heeft gemaakt tegen de salarisverhoging bij het bestuur van ABN AMRO. In dat kader vragen de leden van de fractie van het CDA wanneer de Raad van Commissarissen besloten heeft dat de verhoging uitgekeerd mocht worden, wanneer de minister hiermee heeft ingestemd en wanneer de verhoging is ingegaan en uitbetaald. De leden van de fractie van de PVV willen weten of het klopt dat de minister vorig jaar in maart al heeft ingestemd met het verhogen van het salaris van het bestuur van ABN AMRO met 100.000 euro. En zo ja, waarom de minister dit niet destijds met de Kamer heeft gedeeld en hoe geloofwaardig het dan is om te stellen dat de verhogingen slecht te begrijpen zijn en een verkeerd signaal afgeven. Voorts vragen de leden van de fractie van de PVV waarom de minister (als aandeelhouder) iets belooft te verdedigen dat weliswaar juridisch en bestuurlijk correct is, doch schadelijk is voor ABN AMRO en slecht voor het vertrouwen in de financiële sector en waardoor afbreuk wordt gedaan aan de waarde en het imago van ABN AMRO en het vertrouwen. Verder vragen de genoemde leden waarom de minister de salarisverhoging niet als onverdedigbaar heeft getypeerd aangezien je als aandeelhouder toch niet wilt dat ABN AMRO beschadigd wordt en/of waarde verliest, en als minister toch niet wilt dat het vertrouwen in de financiële sector wordt geschaad? De leden van de fractie van GroenLinks vragen of de minister in het gesprek van 7 maart 2014 of op enig ander moment glashelder heeft gecommuniceerd richting de Raad van Commissarissen van ABN AMRO dat hij de loonsverhoging voor de Raad van Bestuur van ABN AMRO publiekelijk zou veroordelen en of aan ABN AMRO is meegegeven dat een verhoging van de salarissen van de Raad van Bestuur een spoedige beursgang van ABN AMRO zou kunnen belemmeren, desnoods door een blokkade vanuit het ministerie van Financiën. Verder merken de leden van de fractie van de PVV op dat in de brief

van 31 maart 2015 de minister aangeeft dat hij er geen misverstand over heeft laten bestaan dat hij de salarisverhoging afkeurt en zelfs heeft gewaarschuwd voor de schade voor ABN AMRO. De genoemde leden vragen in dat kader waarom de minister niet heeft aangegeven dat dit voor hem als aandeelhouder onaanvaardbaar is en dat hij de wet desnoods gaat wijzigen om deze verhoging te blokkeren. Tot slot vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie of de minister ander juridische mogelijkheden heeft onderzocht om de verhoging van de beloning tegen te houden.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De RvC van ABN AMRO heeft op 15 mei 2012 het besluit genomen tot toekenning van de verhoging van het vaste salaris met €100.000. Over 2012 en 2013 hebben de betrokken leden van de Raad van Bestuur hier vrijwillig van afgezien. In 2014 is per 1 juni 2014 met terugwerkende kracht tot 1 januari 2014 de toeslag aan de betrokken leden uitbetaald.

NLFI heeft als aandeelhouder in maart 2014 geen bezwaar gemaakt tegen het uitkeren van de salarisverhoging van ABN AMRO aangezien de salarisverhoging al in 2012 door de RvC was toegekend op basis van de mogelijkheid die de Wet Bonusverbod bood. Deze salarisverhoging was destijds goedgekeurd door aandeelhouder NLFI, na instemming van de toenmalige minister.

Ik heb tijdens het gesprek op 7 maart 2014 over de salarisverhoging, met NLFI, de RvB en RvC, vastgesteld dat deze in 2012 volgens de regels en conform wet- en regelgeving is toegekend, en destijds was goedgekeurd door de aandeelhouder. Ik constateerde ook dat er geen juridische mogelijkheden waren om de verhoging van de beloning tegen te houden. Derhalve heb ik gesteld dat ik het genomen besluit tot de salarisverhoging juridisch en bestuurlijk zou verdedigen. Dat heb ik ook gedaan. Het feit dat het besluit tot de salarisverhoging juridisch en bestuurlijk correct is verlopen, neemt niet weg dat ik een opvatting heb over de vraag of de verhoging verstandig is. Ik vond van niet, omdat de salarisverhoging mijns inziens zou stuiten op onbegrip bij medewerkers, klanten en andere delen van de samenleving en daarom niet goed was voor de reputatie van ABN AMRO. Deze opvatting heb ik in 2014 meerdere malen geuit en deze was ook bekend bij ABN AMRO. Over de toepassing van de overgangsregeling ingevolge de Wet bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen is gerapporteerd in de jaarverslagen van ABN AMRO over 2012, 2013 en 2014. Aangezien er reeds een goedkeurend aandeelhoudersbesluit was genomen in 2012 was er geen sprake van een besluit in maart 2014 dat ik naar buiten had kunnen brengen. Ik ben hier tijdens het Wbfo debat van 2 oktober 2014 in de Tweede Kamer op ingegaan. Ik heb de Kamer toen laten weten dat de betrokken RvB-leden in 2012 en 2013 eenmalig afzagen van de salarisverhoging. Dat deze vanaf 2014 dus wel wordt uitgekeerd, had ik daar expliciet aan toe moeten voegen.

Zoals ik in de beantwoording in het kader van het schriftelijk overleg over de salarisverhoging op 31 maart heb vermeld,⁴ heb ik er in de diverse gesprekken die ik in 2014 met de RvB en RvC hierover heb gevoerd geen misverstand over laten bestaan wat ik vind van een dergelijke salarisverhoging en heb ik gewaarschuwd voor de schade voor ABN AMRO. Een eventuele belemmering van de beursgang is niet aan de orde geweest tijdens de gesprekken.

---

⁴ Briefnummer FM/2015/507M

De leden van de fractie van de PVV merken op dat de minister in zijn antwoordbrief van 19 maart 2014 schreef dat hij tevreden was dat de beloningskwestie was opgelost. Deze leden willen weten waarom de minister daarmee impliceert tevreden te zijn met de salarisverhogingen, terwijl hij nu aangeeft dat de verhogingen niet uit te leggen zijn en een verkeerd signaal afgeven. Daarnaast vragen de leden van de PVV-fractie waarom de minister de verhoging van de variabele beloningen wel heeft betwist en de verhoging van de vaste salarissen niet. Daarnaast willen de genoemde leden weten waarom de Raad van Bestuur af heeft gezien van de variabele beloningen over het jaar 2010.

Zoals ik ook schreef in mijn brief van 19 april 2014 was ik tevreden met het feit dat de bestuurders afzagen van de uitgestelde variabele beloning over 2010. Over de verhoging van het vaste salaris heb ik gezegd dat ik die onverstandig vond en dat deze tot maatschappelijke onrust zou leiden. De RvB en RvC hebben echter te kennen gegeven dat, na 2 jaar uitstel, deze verhoging in 2014 in zou moeten gaan. Ik heb daarop toegezegd dat ik deze in de gegeven situatie juridisch en bestuurlijk zou verdedigen, omdat het besluit tot de salarisverhoging door de RvC conform wet- en regelgeving was genomen, in 2012 was goedgekeurd door de aandeelhouder en om die redenen niet was terug te draaien. Over de toekenning van de langetermijnbonus over 2010 waren geen besluiten terug te vinden, noch was erover gerapporteerd in het jaarverslag over 2010. De constatering dat deze juridisch en bestuurlijk correct had plaatsgevonden was naar mijn oordeel hierop niet van toepassing. Ik kan niet beoordelen welke overwegingen bij de leden van de Raad van Bestuur hebben geleid tot het afzien van de uitgestelde variabele beloning.

De leden van de fractie van de PvdA vragen naar het oordeel van de minister over de andere recente salarisverhogingen bij financiële instellingen en of de minister de mening van de genoemde leden deel dat deze riant salarisverhogingen niet passen bij de door de bancaire sector onderschreven ambitie om dienstbaar te zijn aan de samenleving en niet aan zichzelf. In dat kader vragen de leden van de fractie van de PvdA of de cultuur in de sector volgens de minister al voldoende gericht op het algemeen in plaats van het eigen belang en of de indruk bestaat dat de sector handelt naar letter en geest van de recent ingegane Wet beloningen financiële instellingen.

Op 7 februari jongstleden is de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen (Wbfo) in werking getreden. Onderdeel van deze wet is het bonusplafond van 20 procent voor financiële ondernemingen in Nederland. In de toelichting op deze wet is ingegaan op mogelijke omzettingen van variabele beloningen naar vaste beloningen als gevolg van de beperking van het bonusplafond.⁵ Dat een zekere compensatie voor verlies van (potentiële) variabele beloningen zou plaatsvinden door verhoging van de vaste beloning, was de verwachting. Het kabinet heeft daarbij opgemerkt dat het er vanuit ging dat deze compensatie een gepaste omvang zal hebben, waarbij door de onderneming acht wordt geslagen op niet alleen de uitdagingen waar de sector voor staat, maar ook op de reeds hoge vaste beloningen binnen de financiële sector in vergelijking tot andere sectoren en de maatschappelijk context rond het beloningsbeleid in de financiële sector. Ook is in de toelichting bij de wet al ingegaan op het feit dat de lonen in de Nederlandse financiële sector reeds relatief hoog liggen ten opzichte van andere landen. Het

⁵ Kamerstukken II 2013/14, 33 964, nr. 3, p. 37.

kabinet heeft de Nederlandse banken daar al meegegeven dat zij moeten waken voor aantasting van hun concurrentiepositie door een te hoog kostenniveau. Daarbij is aangegeven dat het aan de financiële ondernemingen is om de hoogte en reikwijdte van eventuele compenserende verhoging van de vaste beloning vast te stellen en daarover transparantie te betrachten naar de samenleving.⁶

Zeker voor de top van ondernemingen die geconfronteerd wordt met forse uitdagingen zou het daarom gepast zijn om het goede voorbeeld te geven richting personeel, klanten en samenleving. De recente salarisverhogingen vind ik derhalve een teleurstellend signaal. Ook al passen deze salarisverhogingen binnen de juridische kaders.

De leden van de fractie van de PVV willen weten of het klopt dat ABN AMRO op 11 augustus 2014 een brief heeft gestuurd aan NLF, zoals aangegeven staat in het NRC-artikel van 31 maart 2015 ('ABN: minister zou ons verdedigen'). En zo ja, of de minister bereid is deze brief naar de Kamer te doen toekomen.

Ja, dat klopt. Met de beantwoording van de Kamervragen in het kader van het schriftelijk overleg over de salarisverhoging op 31 maart jongstleden heb ik tevens deze brief vertrouwelijk aan de Kamer ter inzage te gelegd. Dit is inmiddels gebeurd.

De heer Van Vliet vraagt of de minister vindt dat de maatschappelijke verontwaardiging over de beloningen van het bestuur van ABN AMRO meer wordt veroorzaakt door de absolute hoogte van de beloningen of door een beloningsontwikkeling die de CAO-loonstijging ver overtreft? In het kader daarvan vraagt de heer Van Vliet wat de redenen zijn om de arbeidsvoorwaarden van topbestuurders niet onder hetzelfde CAO-regime te brengen als gewone werknemers, al dan niet met de introductie van hogere salarisschalen? De leden van de fractie van SP vragen of de minister bereid is zich in te zetten voor verlaging van de exorbitante salarissen bij de top van de staatsgesteunde ondernemingen, zeker in het licht van de grote verschillen met de salarissen van gewone werknemers bij dezelfde ondernemingen?

Een van de kritiekpunten op het besluit de loonsverhoging uit 2012 alsnog in te laten gaan, hangt inderdaad samen met de versoberde CAO voor gewone werknemers. Juridisch gezien had de salarisverhoging van de bestuurders geen relatie met de CAO of andersoortige indexering, maar kwam voort uit de Wet bonusverbod. Deze wet heeft alleen betrekking op alle dagelijkse beleidsbepalers, en dus niet op het voltallige personeel. Voor niet met de Wbfo samenhangende salarisverhogingen geldt dat deze voor de bestuurders van ABN AMRO gelijk zijn aan de Algemene Bank-CAO. Bij alle staatsgesteunde instellingen is na verwerving een nieuw beloningsbeleid vastgesteld. In alle gevallen betrof dit een matiging zowel ten opzichte van de bestaande situatie als ten opzichte van de relevante peergroups. De beloningsniveaus zijn hiermee verlaagd, maar adequaat in relatie tot de benodigde ervaring en expertise die voor die functies zijn vereist.

De heer Van Vliet vraagt of de ontwikkeling van de totale personeelslasten bij ABN AMRO een Kritische Prestatie Indicator (KPI) die op enigerlei wijze invloed heeft op de hoogte van de beloningen van topbestuurders. Voorts vraagt de heer Van Vliet

⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33 964, nr. 6, p. 6.

hoeveel ABN AMRO op papier zou kunnen besparen, als de beloningen van alle werknemers gemiddeld gelijk zouden worden gesteld aan de beloningen bij de Rijksoverheid en hoeveel waarde daarmee gecreëerd zou kunnen worden. Verder vraagt de heer Van Vliet in hoeverre de minister de mening deelt dat het bestuur van ABN AMRO het draagvlak om te besparen op de hoge personeelslasten ondermijnt door het toekennen van hogere beloningen aan een klein aantal topbestuurders. En zo ja, of de huidige bestuurders van ABN AMRO dan verantwoordelijk zijn te houden voor de niet gecreëerde waarde.

Het uitrekenen wat de besparingen zouden zijn indien de beloningen van alle medewerkers gemiddeld gelijk zouden worden gesteld aan de beloningen bij de Rijksoverheid en hoeveel waarde daarmee gecreëerd zou worden is weinig zinvol, aangezien ABN AMRO in een andere sector opereert dan de Rijksoverheid en andere expertise en ervaring is vereist. Ook kunnen arbeidsvoorwaarden niet zomaar eenzijdig worden gewijzigd.

Het bestuur van ABN AMRO heeft zich in de afgelopen jaren ingezet om de personeelslasten te verlagen. Daarom vind ik het een verstandig besluit dat de top van ABN AMRO van de verhoging heeft afgezien.

Verhouding met de onderneming

De leden van de fracties van GroenLinks en de ChristenUnie vragen naar de reden voor het aftreden van de vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen. In dat kader vragen de leden van fracties van GroenLinks of het opstappen deze commissaris verband houdt met de gelekte brief die ABN AMRO stuurde aan NLFJ waarin staat dat de minister van Financiën het besluit van de loonsverhoging zou verdedigen. Voorts vragen de genoemde leden op welke wijze de minister betrokken is geweest bij het besluit om af te treden en of de minister hier zelf op heeft aangedrongen. Verder vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie wanneer de minister op de hoogte was van het aftreden. Tot slot vragen de leden van de fractie van de PVV wat het oordeel van de minister is over het vertrek en de redenen die Peter Wakkie aanvoert om op te stappen.

In de persverklaring van ABN AMRO staat dat de heer Wakkie zich als voorzitter van de remuneratie-, selectie- en benoemingencommissie binnen de Raad van Commissarissen van ABN AMRO verantwoordelijk voelde voor het beloningsbesluit en de daarover ontstane ophef. Het besluit om op te stappen is genomen door de heer Wakkie zelf. Ik ben hier niet bij betrokken geweest en heb er niet op aangedrongen. Het is niet aan mij om een oordeel te vellen over de beslissing van de heer Wakkie om terug te treden.

De leden van de fracties van de PvdA en de ChristenUnie vragen of de beslissing van de vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen om de salarisverhoging in de media te verdedigen afgestemd is en met instemming van de overige leden van de Raad van Commissarissen? In dat kader van de leden van de fractie van de ChristenUnie naar de reactie van de minister op het interview met de voormalig vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen (NRC, 31 maart 2015).

De voormalige vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen heeft het uitgebreide interview op eigen initiatief aan het NRC gegeven volgens ABN AMRO. De Raad van Commissarissen respecteert het door de Raad van Bestuur op 29

maart jongleden genomen besluit om af te zien van de toeslag en betreft de ontstane ophef. Ik heb derhalve als minister in dit geval geen oordeel over wat de voormalige vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen op persoonlijke titel zegt.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

De leden van de fractie van GroenLinks vragen op welke financiële uittreedregeling de oud-commissaris Peter Wakkie kan rekenen, of de ex-commissaris een gouden handdruk, pensioen, salaris, aandelen, een ontslagvergoeding of een andere financiële vergoeding meekrijgt? En zo ja, om welke bedragen gaat het?

De heer Wakkie heeft geen recht op welke financiële vergoeding dan ook gekoppeld aan zijn vertrek.

De leden van de fractie van SP vragen of de minister nog vertrouwen in de huidige Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen van ABN AMRO. In dat kader daarvan vragen de leden van de fractie van de PVV of de minister heeft overwogen om de Raad van Commissarissen te vervangen. Tevens vragen de leden van de fractie van de PVV of de minister het met hen eens is dat gelet op de problemen en spanningen het beter zou zijn om de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur te vervangen door nieuwe mensen met een onbelast verleden en dat dit het imago en de beursgang ten goede zal komen. De leden van de fracties van SP, het CDA, de PVV, D66, de ChristenUnie, GroenLinks en de SGP vragen of het vertrek van Peter Wakkie uit de Raad van Commissarissen volgens de minister voldoende is om 'de rust en het vertrouwen' te herstellen?

Ik heb vertrouwen in de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Het vertrek van de heer Wakkie staat hier los van. In mijn reactie op het besluit van de betrokken leden van de Raad van Bestuur om af te zien van de hun toegekende verhoging van het vaste salaris heb ik gezegd dat hierdoor de goede resultaten van ABN AMRO, die dankzij de inzet van de medewerkers en bestuurders van ABN AMRO zijn bereikt, nu weer de aandacht en waardering kunnen krijgen die zij verdienen. Ik heb niet overwogen de leden van beide raden te vervangen.

De leden van de fractie van het CDA en D66 verzoeken de minister van Financiën aan te geven hoe op dit moment de verhouding is tussen hem en de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van de ABN AMRO. Dit kan door aan te geven hoe de aandeelhoudersvergadering, die op 2 april plaatsvindt, verlopen is en of de jaarrekening is goedgekeurd en er decharge is verleend aan de Raad van Bestuur.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft ingestemd met alle voorgelegde voorstellen en besluiten. In de AvA van 2 april jongstleden is derhalve ook decharge verleend aan de leden van de RvB en de RvC over het boekjaar 2014. NLFI heeft kritisch doorgevraagd op alle onderwerpen die recent in het nieuws zijn geweest. Ook is gesproken over de informatievoorziening aan de aandeelhouder c.q. de minister. Met waardering heeft NLFI kennis genomen van de goede financiële resultaten over 2014. Ik verwijs u verder naar het persbericht van ABN AMRO dat op 2 april jongstleden na de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is verschenen met een toelichting op de genomen besluiten.

Verkoop ABN AMRO

Directie Financieringen

De leden van de fracties van SP en het CDA vragen of de minister kan bevestigen dat het ministerie van Financiën en ABN AMRO het lange tijd niet eens werden over de beschermingsconstructie waarmee ABN AMRO beschermd zou worden en dat hij er bij de ABN AMRO-top op heeft aangedrongen genoeg te nemen met een zwakke beschermingsconstructie? Of de minister de mogelijke bezwaren tegen, en risico's van, een beursgenoteer ABN AMRO kan noemen? En of de minister van mening is dat hij door ABN AMRO voldoende en tijdig op de hoogte gebracht is van alle informatie, die het kabinet nodig gehad zou hebben om een week geleden het besluit te nemen om over te gaan tot een beursgang?

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Er moet rust en vertrouwen zijn rond ABN AMRO voordat er een besluit kan worden genomen over de verkoop. Dat geldt ook voor het voeren van de discussie over de precieze vorm en inrichting van de verkoop en de onderbouwing van een dergelijk besluit. Ik kom hier dan ook op een later moment op terug bij de Tweede Kamer.

De leden van de fracties van SP, D66 en de ChristenUnie vragen of de minister kan aangegeven welke kwesties en overwegingen rondom ABN AMRO hebben geleid tot zijn besluit tot uitstel van zijn besluit? Wat er in dit verband wordt bedoeld met kwesties? Of de minister in een eerder stadium overwogen heeft om de beursgang uit te stellen? Wanneer hij het definitieve besluit heeft genomen om het proces niet te starten? Wanneer de ABN AMRO-top hiervan op de hoogte is gesteld en of daarbij is meegedeeld dat dit was veroorzaakt door onder andere de discussie over salarissen? En of de minister kan ingaan op de gevolgen van de geconstateerde tekortkomingen in zowel interne als de externe controle voor de beursgang

De vragen die zijn opgeroepen door de onregelmatigheden in Dubai en de maatschappelijke discussie over de verhoging van de vaste salarissen waren de directe aanleiding tot het besluit. Later kwamen daar de vragen over het anti-corruptiebeleid en het integriteitsbeleid van ABN AMRO nog bij. Zolang die vragen niet zijn beantwoord en de rust en het vertrouwen niet zijn teruggekeerd, ligt er geen goede basis voor een terugkeer naar de markt. Dat besluit heb ik vorige week donderdag 26 maart genomen. ABN AMRO is daarna geïnformeerd, waarbij dezelfde redenen als hiervoor zijn gegeven.

De leden van de fracties van SP, het CDA, de PVV, D66, Christen-Unie, GroenLinks en de SGP vragen of zal worden gewacht met de beursgang tot na de uitkomst van de lopende onderzoeken, zoals het onderzoek van Dubai Financial Services Authority (DFSA)? Wanneer de minister een besluit zal nemen over de geplande beursgang? Wat de minister op lange termijn voor ogen heeft voor ABN AMRO en of de minister nog steeds van mening is dat ABN AMRO op termijn naar de beurs dient te worden gebracht? Of er volgens de minister onoverkomelijke bezwaren zijn tegen een bank die in overheidshanden is en zo ja, wat deze bezwaren zijn? Aan te geven of er volgens de minister onaanvaardbare risico's zijn verbonden aan een staatsbank, en zo ja, wat deze risico's precies inhouden? Of de minister de mogelijke bezwaren tegen, en risico's van, een beursgenoteer ABN AMRO kan noemen? Welke opties voor de toekomst van ABN AMRO nu mogelijk zijn, nu het besluit over een beursgang, in ieder geval tijdelijk is opgeschort, wanneer over deze opties besloten wordt en wat het afwegingskader is? Wanneer de minister

voornemens is ABN AMRO naar de beurs te brengen? Tot wanneer denkt de minister dat uitstel van het proces tot beursgang nodig is? Wanneer er sprake is van voldoende vertrouwen en rust om hier toe over te gaan? Of de minister net als de leden van GroenLinks van mening is dat een spoedige beursgang van ABN AMRO te vroeg komt om de recent ontstane vertrouwensbreuk te herstellen en dat de beursgang een aantal jaar op zich zou moeten laten wachten? Welk tijdspad de minister voor ogen heeft met de beursgang?

De beslissing tot start van het proces van beursgang is uitgesteld. Het eerdere principebesluit tot verkoop van ABN AMRO middels een beursgang is al in 2013 door het kabinet genomen en door een ruime Kamermeerderheid gesteund. Ik kan geen termijn noemen waarop ik mijn voorstel hervat om ABN AMRO te doen terugkeren naar de markt. Eerst moeten de nu lopende discussies worden afgerond. De publieke belangen die zijn gemoeid met een stabiele financiële sector kunnen het beste worden geborgd met het instrument van wet- en regelgeving. Dan zijn de 'spelregels' voor alle financiële instellingen gelijk. Blijvend staatsaandeelhouderschap biedt in de ogen van het kabinet ook geen garantie voor een meer solide, transparante, en integere bankensector. In dit opzicht wil ik wijzen op het feit dat tijdens de crisis de zwakke plekken in bijvoorbeeld de Duitse en Spaanse bankensector met name te vinden waren bij banken die in overheidshanden waren. Een divers bankenlandschap, in combinatie met sterkere bankbalansen en een effectief toezicht- en resolutieregime biedt volgens het kabinet de meeste waarborgen voor een robuuste bancaire sector die dienstbaar is aan de reële economie. In dit kader werkt het kabinet aan de afronding van een ambitieuze hervormingsagenda.

Om bovengenoemde redenen is de consistente lijn van mij en mijn voorgangers dat indien aan de exitvoorwaarden is voldaan, wordt gestart met de verkoop van de financiële instellingen, waaronder ABN AMRO. Die voorwaarden zijn dat: de financiële sector stabiel moet zijn, er voldoende interesse moet vanuit de markt zijn en ABN AMRO er klaar voor moet zijn. Daarbij heeft de staat de verantwoordelijkheid om voorzichtig en verstandig om te gaan met publieke middelen. Met de verkoop wordt getracht zo veel als mogelijk van het geïnvesteerde kapitaal terug te verdienen. Het besluit over zo'n belangrijke stap vergt dat er rust en vertrouwen rond ABN AMRO heerst.

De leden van de fracties van SP, de PVV en de SGP vragen wat momenteel de geschatte waarde is van ABN AMRO? Welk effect de lange reeks incidenten hebben voor de opbrengst bij een beursgang op korte termijn? Wat deze onenigheid (ruzie) de belastingbetaler straks gaat kosten als blijkt dat door deze imago-schade ABN AMRO veel minder opbrengt dan eerder voorzien bij een beursgang? Of de negatieve publiciteit rondom ABN AMRO invloed heeft op de verkoopprijs van ABN AMRO, en zo ja, in hoeverre dit wordt meegenomen in het bepalen van het tijdstip van het naar de beurs brengen van ABN AMRO?

Alle uitspraken over het (huidige) beursklimaat en effecten van uitstel van de start van de verkoop zijn speculatief. Herstel van rust en vertrouwen zal ervoor zorgen dat er voldoende belangstelling is en blijft in de aandelen van ABN AMRO.

Overige vragen

De leden van de fractie van de VVD vinden het zorgelijk dat in de afgelopen dagen

meermalen vertrouwelijke informatie is gelekt over ABN AMRO en vragen of hier nog onderzoek naar gedaan wordt en naar waar deze informatie vandaan komt c.q. door wie de informatie is gelekt. Indien geen onderzoek wordt verricht vragen de genoemde leden waarom dit niet gebeurt. Tevens vragen de leden of er ook wordt opgetreden tegen de personen die de informatie hebben gelekt. In het kader daarvan vragen de leden van fractie van GroenLinks of er zicht is op wie verantwoordelijk is voor het lekken van brieven van de toezichthouder aan ABN AMRO (over de nevenfuncties, over de bestrijding van corruptie) in de media. Tot slot vragen de leden van de GroenLinks of de minister de mening van de genoemde leden deelt dat het belemmerend werkt voor een succesvolle verkoop van ABN AMRO als rond de daadwerkelijke beursgang dit soort vertrouwelijke informatie naar buiten komt en wat de minister gaat doen om het lek te vinden.

Directie Financieringen

Ons kenmerk
FIN/2015/412

Het is niet bekend wie heeft gelekt. Er wordt onderzoek naar gedaan door ABN AMRO.

De leden van de fractie van SP vragen of er nog meer kwesties spelen dan wij de afgelopen weken via de media hebben kunnen vernemen.

Ik weet niet wat wordt bedoeld met 'kwesties'. Ik heb de Kamer geïnformeerd over alle zaken die mij bekend zijn. In een groot concern als ABN AMRO worden, ook met goed intern en extern toezicht, fouten gemaakt. Dat zal zich ook in de verdere aanloop naar de beursgang voordoen. Bestuur en medewerkers leveren een grote inspanning om de bank in alle opzichten klaar te maken voor verkoop en hebben daarbij goede resultaten bereikt tot op heden.